

I en lille indledning der kort beskriver philosemitismens forskellige former, fremhæves den rolle mythen om Israels ti tabte stammer spillede for de engelske calvinister, og som håndgribeligt kom til udtryk i Cromwells imødekommenhed overfor de fra Spanien fordrevne jøder. Når de hebraiserende tendenser i britisk barok især anføres (jfr. gammeltestamentlige fornavnes popularitet i den angelsaksiske verden) kan det tilføjes, at f.ex. dansk barok opviser lignende træk; F. J. Billeskov Jansen aner hos Kingo »en Indlevethed i G.T., som meget faa Præster i vore Dage kan prale med« (Kirkehist. Saml. 6. Rk. II, s. 89).

Gennem ti små kapitler forestilles man derefter for forskellige repræsentanter for det 17. århundredes philosemitisme. De ni af disse kapitler bringer portrætter, medens det tiende og sidste giver et overblik over de svenske kongers forhold til jøder. Af portrætterne må især afsnittet om Isaak de la Peyrère nævnes som vellykket og interessant. Også fremlæggelsen af Karl XII.s hofpræst, Johan Schults rejsedagbog kan fremhæves.

Bogen rummer adskilligt af almenhistorisk interesse (et navneregister savnes desværre) måske navnlig bidrag til forståelse af, hvorfor regeringerne så nødigt så religiøs og idealistisk agitation blandt de af krige og kriser hjemsogte under-sætter, og den præsenterer os for en række personligheder og anskuelser, der på deres vis er karakteristiske for en hel epoke.

JOHAN JØRGENSEN

Report on the Manuscripts of the Late Allan George Finch, Esq., of Burley-on-the-Hill, Rutland. Volume IV: A.D. 1692 with Addenda, A.D. 1690 and 1691. Edited by FRANCIS BICKLEY. Historical Manuscripts Commission Ser. 71. London, Her Majesty's Stationery Office, 1965. xliii + 583 s. 1 planche. 8 £.

Udgaven af Finch Manuscripts, hvis 1. bind udkom i 1913, nærmer sig nu afslutningen, idet et 5. og sidste bind er under forberedelse. Allerede i 1879 havde Historical Manuscripts Commission udsendt en kort beretning om arkivalierne på Burley-on-the-Hill (Report VII, s. 511); men siden foretoges dyberegående undersøgelser i de omfattende samlinger af korrespondance, der fandtes på dette herresæde, og en udgave besluttedes udsendt.

Finch-papirene præges først og fremmest af det meget store materiale, som Daniel Finch, 2. Earl of Nottingham, havde samlet i årene 1688-93, da han var Secretary of State, og som han – som mange andre engelske statsmænd – ved sin afgang fra embedet tog med sig. Et års tid (marts 1692-marts 1693) var Finch ene om statssekretærforretningerne, der ellers netop på denne tid var blevet opdelt på to personer; det bevirker, at korrespondancen svulmer stærkt i dette tidsrum. Finch var især interesseret i flådens forhold, og året 1692 var vigtigt sømilitært, bl.a. havde William III ikke-realiserede planer om en engelsk landgang i Frankrig, hvorom det foreliggende bind giver oplysninger, der ikke findes andetsteds (jvf. indledningen s. vi f.). Også til belysning af Danmarks forhold til England og Nederlandene under de herskende krigsforhold findes adskilligt materiale, først og fremmest vedrørende de engelske restriktioner mod dansk (og svensk) skibsfart på Frankrig (s. ix f.). På et vist tidspunkt

(august 1692), da den danske regering truede med at standse engelske og hollandske skibe i Øresund som gengældelse mod de engelske forholdsregler mod dansk skibsfart, udrustedes en engelsk eskadre; den kom dog ikke af sted, da forholdene gled i lave (se s. xxxviii-xl).

Af Finch's korrespondenter må især fremhæves admiral Edward Russell, der havde overkommandoen over de forenede engelske og nederlandske flådestyrker, og William Blathwayt, Secretary at War, der var med William III i Flandern.

I udgaven er aktstykkerne efter kommissionens sædvane gengivet snart i regest, snart ordret, i sidste tilfælde i anførselstegn, men dog åbenbart med tillempet bogstavering. De mange indlæg til brevene er sat med petit. Bindet er et nyt vidnesbyrd om de overraskende rige samlinger af historisk materiale, der rummes i engelske arkiver, i dette tilfælde endnu i privat besiddelse. Det må så meget mere påskønnes, at kommissionen nu forelægger materialet så let tilgængeligt. Bindet er forsynet med en fyldig indledning, der orienterer godt i dets indhold, og med omfattende registre. Den nøjagtige identificering af især ikke-engelske personer kunne dog være bedre. Den »Scheels (Scheel, Sheels)«, der omtales som »Danish envoy at the Hague«, er Mogens Skeel, der 1692-94 var gesandt i *England*, mens Chr. Lente da var overordentlig dansk gesandt i Haag. »Jessen [? a Danish Minister]« må være oversekretæren i Tyske Kancelli Thomas Balthasar Jessen. »Guldenleew (Guldenleuw), Count«, der omtales 3 steder, kunne nok også være nøjere bestemt ud fra i London tilgængelige værker. Under »Denmark, English envoy to,« henvises til Molesworth, Robert; en henvisning i forbindelse dermed til Hugh Greg, der ellers forekommer i registret og var engelsk chargé d'affaires i København, havde været ønskelig. Disse mangler, der kunne suppleres med flere, er måske ikke væsentlige, men mange benytttere går nu engang ind i dette kæmpestof gennem registrene.

C. RISE HANSEN

GÖRAN BEHRE: Underrättelseväsen och Diplomati. De diplomatiska förbindelserna mellan Sverige och Storbritannien 1743-1745. *Studia Historica Gothoburgensia* IV. Göteborg, Akademiförlaget/Scandinavian University Books, 1965. 259 s. + 8 s. Summary in English. 36 sv. kr.

I indledningen til sin disputats angiver forfatteren, at »målet för avhandlingen« har været at belyse »det diplomatiska växelspelet mellan Sverige och Storbritannien« i perioden mellem juni 1743-juni 1745. Lidt forbavset konstaterer man således, at det emne, der annonceres i afhandlingens hovedtitel, ikke specielt fremhæves i forfatterens egen redegørelse for formålet med sit værk. Det skyldes ikke nogen forglemmelse, for det nævnes heller ikke i det engelske Summary. - I tilknytning til den kronologiske afgrænsning af emnet understreges det, at den valgte periode ikke af forfatteren opfattes som »ett avslutat och avrundat helt«. Af denne ikke overraskende betragtning af periodiseringsproblemet drager forfatteren den slutning, at det af ham valgte emne »därför« må behandles ud fra følgende fire synspunkter: 1. »konstellationer och grupperingar, som redan förut existerade«, 2. »nya inslag i (det allerede eksisterende) hel-